

Yleisradio menee itseensä

Suomalainen radio ja tv eivät milloinkaan ole tah-
toneet olla itseriittoisia rükousmyllyjä, jotka huu-
tavat pimeään yöhön tietämättä mitä ne tekevät.
Kuitenkin äänestä ja kuvasta on vuosikausia tuok-
sunut tällainen asenne. Niin käy, kun tämän päivän
yleisradiotoimintaa johdetaan eilispäivän aivoilla;
60-luvun yhteiskuntaan ei sovellu 30-luvulla luotu
radiofilosofia.

Nyt on valtakunnan näkyvin ja kuuluvuin tiedo-
tuslaitos kuitenkin asettanut itselleen kysymyksen:
Mitä me teemme? Vajaan vuoden kuluessa on outo
herätysaalto huuhdellut niin Yleisradion päättäviä
kuin työtä tekeviäkin aivoja ja nostanut esille tämän
päivän radiofilosofin perimmäisen kysymyksen: Me-
neekö sanoma perille? Johto kysyy: Onko sanallam-
me kantavuutta? Päälliköt kysyvät: Onko sanamme
paikallaan? Toimittajat kysyvät: Onko sanamme oi-
kein asetettu? Kaikki pohtivat ohjelmapolitiikkaa,
ja kaikki odottavat tutkimuksen tulevan luovan
ohjelmatyön avuksi.

Yleisradio on siis kaikesta päättäen tullut murros-
ikään: se on muodostunut itselleen ongelmaksi. Ja
koska sillä on vaikeuksia itsensä kanssa, se kaipaa
psykologiaa; vaikeudet muiden kanssa taas ajavat
sosiologian helmaan. Yleisradion veljellinen käden-
ojennus käyttäytymistieteiden edustajille on siten
hyvin ymmärrettävä ja merkitsevä ele.

Vastauksena syytöksiin, että Yleisradio on suhtau-
tunut kylmäkiskoisesti tutkijoihin, oli yhtiön tämän
vuoden budjettiin merkitty 50 000 mk:n suuruisen
määräraha eri korkeakouluissa tehtäviä radio- ja
tv-tutkimuksia varten. Kun määrärahan käytöstä
kokoonnuttiin toukokuun lopulla keskustelemaan,
kuultiin pääjohtaja Eino S. Revon suusta lupaus,
että määräraha tulee vuosittain toistumaan, ja tut-
kimustoiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi perus-
tettiin samassa innostuksessa tiedemiesten muodos-
tama tutkimusryhmä, joka vastaisuudessaakin suun-
nittelee ja johtaa yhtiön toimeksi antamat tutki-
mukset. Yleisradio antaa rahat ja määrittelee teh-
tävät — professorikomitea työllistää tutkijat ja vas-
taa tieteellisestä pätevydestä. Saamansa miljoonat
korkeakoulut maksavat aikanaan takaisin tutkimus-
selostuksina. Näistä yhtiö ei odota työlleen välitöntä
hyötyä; pelkkä tutkimuksen olemassa olo riittää.

Oli syntynyt ainutlaatuinen avioliitto yleisradio-
yhtiön ja akateemisen tutkimuksen kesken — sa-
maan aikaan kun syntyi yhtä ainutlaatuinen avio-
liitto saman yhtiön ja akateemisen opiskelun kes-
ken. Itsenäisen tieteellisen tutkimuksen tekijänä
Yleisradio on yhä jäljessä Alkoholiliikkeestä ja
Ruotsin radiosta, mutta tutkimusryhmän tarjoa-
mat kanavat korkeakouluihin ovat jotain sellaista,

jota Ruotsissa vasta kaavallaan 5—15 vuoden täh-
täimellä ja jota Moskovassa ollaan valmiita jäljit-
telemään.

Tutkimusryhmä ei ole mikään virallinen eikä
byrokraattinen elin; siihen kuuluu sellaisia tiede-
miehiä, jotka ovat kiinnostuneita olemaan muka-
na radion ja tv:n tutkimisessa. Tällä hetkellä näitä
kiinnostuneita ovat seuraavat professorit: Erik Al-
lardt, Väinö Heikkinen, Yrjö Littunen, Annika ja
Martti Takala, Raino Vehmas ja Johan von Wright.
Tutkimusryhmän puheenjohtajana on apulaisjohta-
ja, dosentti Helge Miettunen ja sihteerinä tämän
kirjoittaja.

Kuluvan syksyn tutkimusoperaatiot etenevät nel-
jällä rintamalla. Allardtin, Littusen ja Vehmoksen
suojeluksessa valmistellaan paraikaa marraskuuhun
tähdättyä haastattelututkimusta, joka toimeenpan-
naan 16 tyyppipaikkakunnalla ja 1800 kansalaisen
keskuudessa. Maist. Leena Krohnin osuus liittyy eri
perheenjäsenten kuuntelu- ja katselutottumuksiin.
Veikko Pietilä puolestaan ahertaa ohjelmien valin-
taongelman parissa. Vehmoksen kysymykset keskitty-
vät media-arvostuksiin. Vastaanottajien valintakäyt-
täytymistä mitataan päiväkirjatyyppisen lomakkeen
avulla, ja varsinainen haastattelu pyrkii purista-
maan esiin taustamuuttujat laajasti ja perusteelli-
sesti.

Toinen kiintopiste on Turussa, missä Anna-
Marja Nurminen v. Wrightin johdolla määrittelee
ohjelmatyyppejä ja vastaanottajatyyppejä. Hänen
aineistonaan on Yleisradion jatkuva paneelitutki-
mus, ns. indeksitutkimus, jonka tarkoituksena on
antaa yleiskuva lähetettyjen ohjelmien seuraamisesta.
Nyt tätä primäärimateriaalia käsitellään faktori-
analyttisesti; vastaanottajien käyttäytymisen perus-
teella pyritään löytämään ne kuuntelija- ja kat-
selijaryhmät, jotka seuraavat samoja ohjelmia, ja
toisaalta ne ohjelmat, jotka jatkuvasti keräävät sa-
man kuuntelija- ja katselijakunnan.

Näiltä kahdelta tutkimukselta uskalletaan odot-
taa hyödyllistä tukea käytännön ohjelmansuunnit-
telulle: kun käytettävissä on tieto vastaanottajien
valintakäyttäytymisestä sekä tähän liittyvä ohjel-
mien sisältöluokittelu, voidaan ohjelmakokonai-
suus lähettää sellaisessa muodostelmassa, että vas-
taanottajakunnalle tarjotaan optimaalinen valinta-
tilanne.

Kolmas tutkimussuunta on viritetty Jyväskylässä:
Annika ja Martti Takalan laitoksissa ongelmana
on tv-ohjelmien vaikutukset kasvuikäisten arvojen
ja asenteiden muodostukseen. Sirkka Minkkinen on
aluksi keskittynyt luokittelemaan ohjelmien sisäl-
töjä. Nämä tutkimukset tehdään kokeellisen psy-
kologian hengessä laboratorio-olosuhteissa.

Heikkisen johtama neljäs tutkimus on ehtinyt

jo tietojenkäsittelyvaiheeseen: kasvatusopillisena tutkimusaiheena Kaisa Hälisellä ja Jorma Vuorella on ollut kotiseutuoppia koskeva tv-kurssikokeilu.

Tutkimuskentän pöyhäisy on herättänyt uusia kysymyksiä. Ensi vuoden näköpiirissä on kaksi päälin-

jaa: ohjelmien välittömien ja pitkäaikaisten vaikutusten tutkiminen laboratorio-olosuhteissa sekä Yleisradion tiedonvälitystehtävän systemaattinen kartoitus uutisten formuloinnista aina tiedon leviämisen prosessiin.

Kaarle Nordenstreng